

NÁZEV MATERIÁLU	Stanovisko k Průmyslovému plánu Zelené dohody pro klimaticky neutrální věk (sdělení EK) a k americkému zákonu o omezení inflace (IRA)
Č. J.	17/2023
DATUM ZPRACOVÁNÍ	7. března 2023
KONTAKTNÍ OSOBA	Olga Rozsivalová, Mikuláš Nozar
TELEFON	737 554 859, 225 279 405
E-MAIL	orozsivalova@spcr.cz, mnozar@spcr.cz

Již před sérií krizí v posledních třech letech bojovaly evropské podniky o zachování své konkurenceschopnosti. Poté, co během pandemie covid-19 udělaly maximum, čelí nyní již více než rok důsledkům války na Ukrajině, která z logických důvodů zasahuje EU více než její americké a asijské konkurenty. Poslední roky tak ještě více zvýraznily rizika a výzvy, kterým Evropa čelí. Regulační podmínky v Evropě, rostoucí ceny řady vstupů či pobídky a dotace některých třetích zemí navíc přesměrovávají soukromé investice mimo Evropu.

Zelená dohoda pro Evropu z prosince 2019 stanovila cíl učinit z Evropy do roku 2050 první klimaticky neutrální kontinent a do roku 2030 snížit čisté emise skleníkových plynů nejméně o 55 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990. I když jde o velmi ambiciózní cíle, které bude možné jen velmi těžko splnit, aniž by došlo k výraznému poklesu ekonomické aktivity, a tím i ekonomického růstu v Evropě, evropský průmysl musí vyvinout maximální úsilí tyto ambice splnit, pokud nechce vzdát svou snahu zůstat hnací silou světové ekonomiky. Při přechodu na klimaticky neutrální hospodářství bude konkurenceschopnost Evropy silně záviset na její schopnosti vyvíjet a vyrábět čisté technologie, které tento přechod umožňují. Proto Komise v lednu 2023 představila svůj **Průmyslový plán Zelené dohody**. Jeho deklarovaným cílem je posílit konkurenceschopnost evropského průmyslu a podpořit rychlý přechod ke klimatické neutralitě.

Plán chce vytvořit příznivější prostředí zejména pro navýšení unijní výrobní kapacity pro technologie a produkty s nulovými/čistými emisemi. Hlavními nástroji, které k tomu Komise avizuje využít, jsou zjednodušení a zrychlení opatření pro zachování konkurenceschopnosti a atraktivity EU jako místa pro investice do klimatické neutrality. Cesta od plánu ke snadno aplikovatelné praxi, která firmám skutečně pomůže, bude zřejmě ještě náročná. Problémová je i snaha EK vytipovat preferované průmyslové oblasti, kterých se bude týkat rozvolňování pravidel státní podpory. Cílem by určitě mělo být systémové řešení na posílení konkurenceschopnosti těch firem, které tvoří základ hodnotových řetězců evropské ekonomiky, zejména s důrazem na ty, kterým snaha dekarbonizovat evropský průmysl může nejvíce uškodit.

Ve svém Průmyslovém plánu Zelené dohody, představeném 1.2.2023, Komise v poměrně obecné rovině prezentuje svou reakci na krátkodobé výzvy, kterým čelí evropský průmysl. Vychází při tom ze svých již existujících iniciativ. Do podoby konkrétních návrhů má Komise v úmyslu plán rozpracovat na základě probíhající analýzy potřeb před březnovým zasedáním Evropské rady 2023, do kdy avizuje zveřejnit také širší strategii pro podporu dlouhodobé konkurenceschopnosti vnitřního trhu, který v letošním roce slaví 30 let od svého vzniku (1. ledna 1993).

OBECNÉ STANOVISKO SP ČR:

Cíl v podobě nulových/čistých emisí uhlíku pro všechna odvětví představuje pro evropský průmysl velmi hlubokou a dlouhodobou transformaci s obrovskými náklady. Nabízí sice velké obchodní příležitosti, ale z krátkodobého hlediska také vážná rizika, a to zejména pokud ji nezvládneme správně. Svaz proto vítá, že navrhovaný průmyslový plán Zelené dohody odráží naši dlouhodobou výzvu, aby Zelenou dohodu doprovázela operativní průmyslová strategie, která je podle SP ČR jediným způsobem jak zajistit, aby ekologická tranzice nevedla k **deindustrializaci** České republiky a EU, ztrátě pracovních míst, ani ke ztrátě dovedností či znalostí. EU musí zajistit, aby byla v globální perspektivě atraktivní výrobní a investiční lokalitou.

V tuto chvíli je Průmyslový plán Komise spíše obecným záměrem bez konkrétních opatření, která by bylo možné vyhodnotit. Hlavní pilíře jdou bezpochyby správným směrem, ale důležité budou až konkrétní kroky a detaily, u kterých bude možné posoudit, zda skutečně nebudou zhoršovat pozice evropských firem v globální konkurenci, a naopak přispějí k deklarovaným cílům.

Obecně si myslíme, že přijímání dalších a dalších regulačních předpisů EU není správnou cestou k podpoře evropských společností. Výsledkem nadměrné regulace je snížení konkurenceschopnosti našich firem a nižší investiční atraktivita EU. Debata soustředěná zejména na tvorbu legislativních pravidel je kontraproduktivní. Naší nejvyšší prioritou musí být zachování rovných podmínek a integrity vnitřního trhu. V této souvislosti navrhuje SP ČR **snížení regulační zátěže, odstraňování překážek na vnitřním trhu a urychlení povolovacích řízení**. Hlavním zájmem unijních legislativců musí být celková kvalita investičního prostředí v EU (jeho stabilita, předvídatelnost, racionální úroveň regulace a dostupnost kvalifikované pracovní síly). Zároveň nesmí být narušovány principy globálního obchodu nebo otevřenost vůči konkurenci.

EU se musí stát více konkurenceschopná globálně (nejen vůči USA). V tomto ohledu je vnitřní trh nejdůležitějším nástrojem EU, a to včetně podmínek/pobídek pro **soukromé investice do čistých technologií**. Vhodným nástrojem podpory jsou rovněž společné evropské projekty v oblasti VaVal. Pravidla vnitřního trhu mohou urychlit zavádění čistých technologií tím, že se vyhnou regulačním nákladům (typicky pravidla veřejné podpory). Dále je třeba konkurenceschopnost EU posílit **novým uspořádáním trhu s elektřinou**, které může pomoci strukturálně snížit náklady na energii, a to i pro výrobce čistých technologií.

SP ČR vítá snahu Komise koordinovat různé stávající finanční nástroje EU s cílem dosáhnout lepších výsledků. Vyzýváme Evropskou komisi, aby zajistila **rychlou využitelnost finančních prostředků EU a vytvořila lákavé podmínky pro soukromé investice**. Strategie konkurenceschopnosti EU nesmí být založena pouze na rozvolňování pravidel veřejné podpory, **nesmí vést k nerovným závodům v dotacích mezi členskými státy**, protekcionismu, fragmentaci vnitřního trhu, ztráty level playing field pro evropské podniky, nadměrné regulaci a nárůstu administrativní zátěže pro podnikatelské prostředí. Uvedené riziko „závodů“ mezi členskými státy by mohlo být sníženo změnou rozdělování rozpočtu EU a zvýšenou podporou ze strany EIB pro členské státy EU, které nemají dostatek zdrojů. Důležité je ale také **vyšší zapojení soukromých investic** do čistých technologií. Vhodnějším nastavením pravidel veřejné podpory pro investiční projekty, jako jsou například PPA (Power Purchase Agreements), by EU podpořila investice do oblastí, které tvoří klíčovou roli v přechodu k bezemisní ekonomice.

V Průmyslovém plánu oceňujeme jasný odkaz na **důležitost správných dovedností a dostatek kvalifikované pracovní síly**. Plán také správně uznává **význam otevřeného mezinárodního obchodu** založeného na pravidlech a

obchodních dohodách pro podporu Evropy při vývoji, výrobě a zavádění čistých technologií a zboží. Po slovech však nyní musí následovat konkrétní činy.

V rámci EU bude v nejbližší době potřeba usilovat hlavně o aktivní usměrnění vývoje po zveřejnění nového Průmyslového plánu Zelené dohody. **Nový Průmyslový plán by neměl umožnit zavádění protekcionistických opatření a neměl by se omezit jen na zelené technologie. Musí fungovat pro všechna odvětví**, včetně těch, jejichž konkurenceschopnost je ohrožena tlakem na rychlou dekarbonizaci. Je třeba přihlídnout k výsledkům dopadových studií v jednotlivých členských státech. Místo vytváření zatěžující regulace se státy EU musí zaměřit na odstranění neodůvodněných překážek a nedostatků na vnitřním trhu a na řešení nedostatku kvalifikovaných pracovních sil na trhu práce.

Zároveň je podle našeho názoru třeba, aby se EU společnými silami zasazovala o vytyčení a plnění **globálních cílů** v oblasti zelené tranzice, neboť v celosvětovém měřítku má na znečišťování Evropská unie jen velmi malý podíl, takže její ambiciózní a zodpovědný přístup k uhlíkové neutralitě nemusí mít z globálního hlediska na naši zelenou budoucnost dostatečný dopad.

Průmyslový plán Zelené dohody předložený Evropskou komisí je založen na čtyřech pilířích: předvídatelné a zjednodušené regulační prostředí (1), rychlejší přístup k financování (2), zvyšování dovedností (3) a otevřený obchod pro odolné dodavatelské řetězce (4).

Pilíř 1 - Předvídatelné a zjednodušené právní prostředí

První pilíř plánu si klade za úkol vybudování jednoduššího regulačního rámce. Komise se proto chystá předložit legislativní návrh o klimaticky neutrálním průmyslu, který určí cíle pro klimaticky neutrální průmyslovou kapacitu a poskytne legislativní rámec pro jejich rychlou realizaci. Ten má zajistit zjednodušené a zrychlené povolování, podporu pro strategické projekty a pro tvorbu norem týkajících se podpory rozvoje technologií na celém vnitřním trhu.

Komise dále plánuje předložit legislativní návrh o kritických surovinách s cílem zajistit dostatečný přístup k materiálům, které jsou nezbytné pro výrobu klíčových technologií, a představit reformu uspořádání trhu s elektřinou, aby spotřebitelé mohli těžit z nižších nákladů energie z obnovitelných zdrojů. S úmyslem zvýšit transparentnost a spolehlivost informací poskytovaných spotřebitelům navrhne dále Komise zavedení jednotného energetického štítku pro tepelná čerpadla.

KONKRÉTNÍ STANOVISKO SP ČR:

Další regulace není cestou k modernějšímu či konkurenceschopnějšímu hospodářství. EU je již nyní přeregulovaným trhem, a proto další zvyšování míry regulace může vést k odlivu výrobců klíčových surovin a technologií, a nikoliv k jejich získání. Může se to týkat ocelářství, chemických podniků a dalších provozů zajišťujících klíčové produkty pro autonomii jednotlivých členských států i EU jako celku. Nadměrná unijní regulace navíc také brání vzniku inovací, které jsou dílem soukromého sektoru a které vidíme například v USA (čipy, technologie 5G, AI atd.).

Často je zavádění další utužující regulace zdůvodňováno potřebou zachování technologické převahy, vyspělosti naší ekonomiky či ochranou výsledků výzkumu. Řada dnes oceňovaných úspěchů z minulosti včetně technologické převahy v některých odvětvích ale nebyla zajištěna regulací, nýbrž naopak jednodušším a stabilním podnikatelským prostředím, podporou výzkumu a vývoje a pozitivně-stimulačními opatřeními atraktivními pro kapitálové trhy. Proto by se případné návrhy Komise v legislativní oblasti měly zaměřit zejména na **odstraňování regulace** stávající, pokud

nevede k požadovaným či deklarovaným cílům. **Konkrétně navrhuje odložit revizi směrnice o průmyslových emisích (IED), směrnici o náležitě péči o udržitelnost podniků (CSDD), odložit přijetí legislativního aktu o umělé inteligenci (AI Act), směrnici o obalech a obalových odpadech a provádění nařízení o emisích EURO 7.**

Vedle vhodnějšího nastavení pravidel veřejné podpory požadujeme systémová řešení na posílení konkurenceschopnosti evropských firem, jako je například **revize trhu s elektřinou v EU a zachování technologické neutrality ve výrobě elektřiny**. Ceny energií budou hrát klíčovou roli pro konkurenceschopnost českých firem. Skoncovat je třeba i s přístupem, kdy EU „vybírání vítěze“ mezi technologiemi či odvětvími. SP ČR podporuje zajištění zvýšení a diverzifikaci dodávek kritických surovin (přijetím vhodné legislativy, CRM) a opatření v oblasti zefektivnění a urychlení povolovacích procesů.

Jednoduché povolovací procesy obecně jsou zásadním stimulem pro další investice do jakýchkoli průmyslových provozů, high-tech odvětví, provozů oběhového hospodářství, technologických parků, speciálních školicích zařízení nebo klasických bytových domů. Zjednodušení povolovacích procesů je naprosto v souladu s požadavkem EU na udržitelnost, podporu investic i konkurenceschopnost hospodářství. Je totiž třeba zamezit dalším případům, kdy se velmi cenné a žádané investice v klíčových technologických oblastech neuskutečnily právě z důvodu příliš složitých a zdlouhavých povolovacích procesů, které navíc poskytují prostor pro obstrukční či netransparentní jednání.

V rámci nastavení vhodného právního prostředí by EU měla podporovat **diverzifikaci dodavatelů** a zajistit, abychom nebyli závislí na jedné zemi, pokud jde o klíčové produkty a materiály (např. Čína pro fotovoltaiku a farmaceutický průmysl, Rusko pro drahé kovy atd.). Současně je třeba ponechat otevřené dveře pro **diverzifikaci technologických řešení**, abychom se v budoucnu nestali zcela závislími na jiných stranách. V této souvislosti upozorňujeme na aktuální úvahy Pekingu o omezení vývozu technologických komponent pro výrobu fotovoltaických panelů a možného negativního dopadu na evropské firmy, které může přinést zejména v krátkém horizontu ohrožení některých evropských firem či zpomalení plnění některých cílů v oblasti OZE. V tomto směru je legitimní podporovat návrat či zahájení výroby strategických produktů a materiálů na evropskou půdu. Vedle toho je nutné zaměřit se na **využití a rozvoj domácích zdrojů či řešení**, vč. podpory výroby surovin a technologií v EU (např. Chip Act, European Battery Alliance a pod.), rozvoje obnovitelných zdrojů energie, recyklace odpadů či rozvoje malých jaderných reaktorů. Jedním z aktuálních klíčových projektů je v tomto ohledu například záměr realizace gigafactory v České republice.

Pilíř 2 - Rychlejší přístup k financování

S ohledem na negativní vliv rozsáhlé veřejné podpory mimoevropských států na podíl evropských společností na globálním trhu s ekologickou transformací si druhý pilíř plánu klade za cíl urychlit a rozšířit příslušné investice v Evropě.

V oblasti **národního financování** má Komise v úmyslu přeměnu stávajícího Dočasného krizového rámce na Dočasný krizový a transformační rámec státní podpory (TCTF) do konce roku 2025. V rámci něj bude zjednodušena podpora pro zavádění OZE, která by se měla nově vztahovat na všechny obnovitelné technologie a skladování vodíku a biopaliv. Omezí se povinnost otevřených tendrů a rozšíří se termíny pro dokončení projektů. V oblasti dekarbonizace průmyslových procesů bude umožněna státní pomoc s odkazem na standardní procenta investičních nákladů (u využití vodíku, energetické účinnosti a elektrifikace) a navýšeny stropy pro některé příjemce. Posílí se možnost podpory strategických klimaticky neutrálních technologií v zájmu vyrovnání subvencí poskytnuté konkurentům z třetích zemí a podpora pro velké projekty v klimaticky neutrálních hodnotových řetězcích bude zohledňovat globální nákladové mezery.

TCTF umožní zavedení státní podpory pro nové investice do výrobních zařízení ve vybraných strategických klimaticky neutrálních odvětvích, včetně daňových zvýhodnění. Aby zajistila rovné podmínky s třetími zeměmi a v rámci vnitřního trhu, stanoví Komise způsob ověření existence rizika odklonění takové investice mimo Evropský hospodářský prostor (EHP) a rovněž způsob ověření toho, že nedojde k pouhé relokaci investice v rámci EHP.

U národního financování má Komise dále v plánu revizi obecného nařízení o blokových výjimkách, přičemž dojde ke zvýšení prahových hodnot oznamovací povinnosti pro podporu zelených investic, a zjednodušení a urychlení schvalování u významných projektů společného evropského zájmu (IPCEIs).

Z evropského financování dosud profitovaly zejména výzkum, inovace a zavádění OZE, nyní se chce Komise zaměřit na podporu klimaticky neutrálních výrobních kapacit. V krátkodobém horizontu se proto zaměří na zjednodušení a finanční posílení plánu REPowerEU, programu InvestEU a Inovačního fondu s cílem poskytovat rychlou a cílenou podporu. Ve střednědobém horizontu chce Komise poskytnout odpověď na investiční potřeby zřízením Evropského státního fondu (European Sovereignty Fund). Tento nový fond by měl navázat na významné projekty společného evropského zájmu a prostřednictvím usnadnění zapojení všech členských států přispět k větší kohezi v rámci EU a ke snížení rizik pro vnitřní trh vyplývajících z nesterilní dostupnosti státní podpory v jednotlivých členských státech.

V oblasti soukromého financování je pro úspěch evropských politických cílů v podobě zelené a digitální konkurenceschopnosti evropských firem a otevřené strategické autonomie podle Komise nezbytné dosažení pokroku v oblasti evropské unie kapitálových trhů (CMU) a urychlené nalezení dohody ohledně prováděcí legislativy k Akčnímu plánu Unie kapitálových trhů z roku 2020, které mohou spolu s evropským rámcem pro udržitelné financování mobilizovat obrovské částky potřebných soukromých investic.

KONKRÉTNÍ STANOVISKO SP ČR:

Pouhou změnou pravidel veřejné podpory nelze zabezpečit rychlejší ekonomické oživení ani posílení odolnosti Evropy. Paralelně je podle SP ČR třeba pokračovat v odstraňování bariér vnitřního trhu a zamezit zavádění dalších omezení a regulací.

Z pohledu evropských dotačních nástrojů je třeba zaměřit se na jejich efektivnost a funkčnost pro podporu maximálních efektů u daných cílů EU. Je zejména nutné zaměřit se na odstranění administrativních bariér při zachování efektivity vynakládaných prostředků. SP ČR má pochybnosti o tom, zda je vhodné vytvářet další mechanismy a režimy podpor a zda není lepší umožnit státům podporu klíčových technologií pomocí odstranění překážek ve stabilních a dlouhodobých předpisech (GBER, CEEAG).

Pouhé vytvoření dalšího nového fondu, jako je zmiňovaný Evropský státní fond (European Sovereignty Fund), může znamenat vznik dalšího nepřehledného systému se složitými omezujícími podmínkami a hledání dalších finančních zdrojů pro EU, aniž by to mělo jasné výhody pro firmy. Spíše než vytváření nových fondů se nám proto jako správná cesta jeví zjednodušení omezujících a často protichůdných podmínek čerpání u těch stávajících (např. u Evropských strukturálních a investičních fondů, ESIF), navýšení prostředků v těchto fondech a jejich **snazší využití** na specifické potřeby členských států v oblasti zelené transformace, včetně např. PPA projektů. Stávající nepřehledné prostředí, kdy mnoho institucí na úrovni EU nabízí řadu podobně zaměřených podpor, je kontraproduktivní. I zde musí být důsledně uplatňován princip subsidiarity.

Dále je třeba zajistit, aby financování bylo srozumitelné jak pro větší firmy, tak zejména pro malé a střední podniky, aby nebylo rozdrobené a nevyžadovalo využití řady různorodých mechanismů.

Především je nutné zabránit dotačním závodům – dotace by nikdy neměly být využívány jako náhražka neschopnosti domluvit se s obchodními partnery jako v případě IRA - případné rozvolnění podmínek veřejné

podpory musí být cílené a respektovat základní pravidla vnitřního trhu pro zachování tzv. level playing field. EU musí lépe pracovat na posilování spolupráce s podobně smýšlejícími zeměmi a na odstraňování bariér volného obchodu s nimi. Myšlenka Komise, že evropské financování může být v tomto směru dostatečnou protiváhou k nestejně míře státní podpory v jednotlivých členských státech, je nebezpečná. Rozdíly mezi dotačními možnostmi jednotlivých členských států jsou obrovské. EU by proto měla hledat celkové řešení pro spravedlivé rozdělování přímé podpory napříč EU, bez ohledu na to, zda se jedná o podporu ze zdrojů EU nebo jednotlivých členských států, včetně korektivů zamezujících ničím neregulované podpoře ze strany bohatších členských států.

Vedle narušení, které nerovnoměrné národní subvence přinášejí pro rovné podmínky podnikání v EU, je třeba si uvědomit rovněž rizika, která přinášejí v oblasti transparentnosti a předvídatelnosti evropského podnikatelského prostředí. I tyto negativní dopady je třeba pečlivě vyhodnocovat, aby v zájmu lepšího zvládnutí krizového období nedošlo k podkopání základních stavebních kamenů EU.

Pilíř 3 - Zvyšování dovedností

S odkazem na odhad Mezinárodní organizace práce, že zelenou a digitální transformací bude do roku 2023 dotčeno 35 % až 40 % všech pracovních míst, se Komise rozhodla zaměřit tímto směrem třetí pilíř plánu, a rozvoj dovedností potřebných pro dobře placená a kvalitní pracovní místa učinila prioritou Evropského roku dovedností 2023.

V zájmu rozvoje dovedností pro uskutečnění ekologické transformace plánuje Komise zřídit akademie pro klimaticky neutrální průmysl, které budou mít za úkol rozvíjet programy zvyšování kvalifikace a rekvalifikace ve strategických odvětvích. Komise bude rovněž usilovat o sladění přístupu „dovednosti na prvním místě“ uznávající skutečné dovednosti se stávajícími přístupy založenými na kvalifikacích a o usnadnění přístupu státních příslušníků třetích zemí na trhy práce EU v prioritních odvětvích. Vedle toho plánuje Komise realizovat opatření na podporu a sladění veřejného a soukromého financování rozvoje dovedností. Šlo by o navýšení prostředků na vzdělávání pro MSP v rámci obecného nařízení o blokových výjimkách o 50 % a posílení podpory školení v rámci významných projektů společného evropského zájmu. V neposlední řadě se Komise chystá zvážit uznávání nákladů na školení zaměstnanců v oblasti uhlíkově neutrálních technologií a výrobních procesů jako investic, namísto výdajů či provozních nákladů.

KONKRÉTNÍ STANOVISKO SP ČR:

Pro SP ČR je rozvíjení dovedností potřebných pro zelenou a digitální transformaci nezbytnou součástí posilování produktivity, která je určujícím faktorem růstového potenciálu Evropy a schopnosti udržet si přiměřenou sociální ochranu v nadcházejících letech a desetiletích v souvislosti s demografickým stárnutím.

SP ČR prosazuje, aby **programy vzdělávání, odborné přípravy a kvalifikace zůstaly aktuální a relevantní** vzhledem k vyvíjejícím se potřebám zaměstnavatelů v oblasti dovedností. SP ČR také podporuje strukturální změny a komplexní přístup k **řešení nedostatku pracovních sil** na evropské i národní úrovni. Evropský rok dovedností 2023 považujeme za komplementární k Průmyslovému plánu pro Zelenou dohodu.

Dlouhodobý nesoulad mezi potřebami trhu práce a dovednostmi pracovníků v ČR přetrvává. SP ČR proto vítá, že otázka dovedností pro zelenou a digitální ekonomiku EU je integrální součástí Průmyslového plánu Zelené dohody. Na všech úrovních podporujeme rozvoj zelených a digitálních dovedností, které se musí přizpůsobit novým požadavkům v souvislosti s novými technologiemi a postupy (jako jsou například elektromobilita, obnovitelné zdroje energie a pod.). Za důležitý prvek plánu považujeme formulování cílů a indikátorů pro

monitoring nabídky a poptávky u dovedností a pracovních míst v sektorech relevantních pro zelenou tranzici. Pro úspěšné zvládnutí stávající disbalance je důležité opírat politická rozhodnutí o reálná data a vytvoření dlouhodobých integrovaných strategií pro pracovní sílu.

Za naléhavý považuje SP ČR komplexní přístup k řešení nedostatku pracovních sil a dovedností v oblasti STEM (Science, Technology, Engineering & Mathematics). Pokud chceme úspěšně rozvíjet ekonomiku na moderní bázi, je potřebná jak úprava RVP, tak zejména **masivní investice do up/reskillingu současných zaměstnanců**. Každoroční prostá generační výměna (absolventi škol na trh práce) činí jen 2 % objemu pracujících. Je tudíž jasné, že pouhou změnou ve školách podíl nových kvalifikací uplatněných na trhu práce rychle nezvýšíme. K tomu ještě z nedávného evropského srovnání připravenosti na práci v digitální ekonomice vyplynulo¹, že z celé EU existuje v České republice v této oblasti největší propast mezi kategorií 16-25 let a pracovníky v kategorii 26-54 let, což ukazuje na zřetelné zaostávání starší generace a potřebu zajistit její digitální vzdělávání - zatímco věková kategorie 16-25 let v ČR odpovídá alespoň průměrné evropské úrovni celkových digitálních dovedností v IT, kategorie 26-54 v ČR je hluboce pod průměrem EU.

Druhým zásadním zdrojem pracovníků pro zelenou a digitální ekonomiku musí být posílená migrace odborníků s žádanými kvalifikacemi ze zemí mimo EU - tj. **navýšení kvót a zjednodušení podmínek pro příchod těchto pracovníků z třetích zemí**. SP ČR podporuje novou politiku pracovní migrace v EU a navrhovaný Talent Pool.

Zároveň je třeba mít na paměti, že na rovnoměrné rozvíjení důležitých dovedností v členských státech bude mít vliv i nastavení pravidel veřejné podpory a jejich atraktivita pro investice. Tam, kde se bude více investovat, vznikne větší poptávka po rozvoji dovedností a po pracovních silách adaptovaných na zelenou a digitální tranzici.

Pilíř 4 - Otevřený obchod pro odolné dodavatelské řetězce

Čtvrtý pilíř plánu EK se týká globální spolupráce. Podle Komise jde o to, aby obchod v souladu se zásadami spravedlivé hospodářské soutěže a otevřenosti pomáhal realizovat ekologickou transformaci a zároveň odpovídal závazkům vůči partnerům EU a pravidlům Světové obchodní organizace. Nárůst neférových a nátlakových opatření ve světovém obchodě pak vyžaduje, aby si EU vytvářela nové nástroje na ochranu volného obchodu a prosazovala svá práva.

Za tímto účelem bude Komise dále rozvíjet síť dohod EU o volném obchodu, dohod o usnadnění udržitelných investic, rady pro obchod a technologie (USA, Indie) a další formy partnerské spolupráce na podporu ekologické transformace. Dále Komise plánuje ustavit Klub kritických surovin, který by sdružoval „spotřebitele“ surovin a země bohaté na zdroje s cílem zajistit globální bezpečnost dodávek prostřednictvím konkurenceschopné a diverzifikované průmyslové základny, a vytvořit Partnerství v oblasti čistých technologií/klimatické neutrality. Další novou iniciativou EK avizovanou v Průmyslovém plánu Zelené dohody se má stát Evropský nástroj pro vývozní úvěry. V oblasti ochrany vnitřního trhu před nekalým obchodem pak Komise v odvětví čistých technologií využije své stávající nástroje.

KONKRÉTNÍ STANOVISKO SP ČR:

---

¹ VOJTĚCH Jiří, NOVOTNÁ Hana, *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii 2020/21*, Národní pedagogický institut ČR.

Průmyslový plán Zelené dohody správně uznává význam otevřeného mezinárodního obchodu a obchodních dohod na podporu Evropy při vývoji, výrobě a zavádění čistých technologií a zboží. SP ČR **odmítá protekcionismus a plošná ochranná opatření**, která narušují fungování globálního trhu. EU se musí účinně bránit proti konkurenci ze třetích zemí, které používají neférové obchodní praktiky a jejichž produkce má horší environmentální či sociální dopady než je tomu v EU. Výsledkem zelené transformace nesmí být externalizace emisí skleníkových plynů mimo EU. Aby EU a její členské státy podpořily snahu podniků přizpůsobit se rychle se měnící geopolitické a hospodářské realitě, musí se společně a rychle zaměřit na svou úlohu tvůrce trhu. Současně EU musí udržet a zvýšit atraktivitu svého vnitřního trhu, například výstavbou kritické infrastruktury.

SP ČR podporuje rychlou a účinnou ratifikaci dohod o volném obchodu (FTA) i vyjednávání dohod nových s cílem podpořit vývoz i dovoz a vzájemnou mezinárodní spolupráci. Ratifikace dohod o volném obchodu na úrovni členských států je achillovou patou celého systému, a tomuto procesu by tak EK měla věnovat zvláštní pozornost. SP ČR **neschvaluje zatěžování mezinárodních obchodních dohod nadbytečnými neobchodními podmínkami**, byt v rámci přijatého mezinárodního práva. Diverzifikace importu i exportu zamezí stávajícím i nově vznikajícím závislostem EU na jednotlivých teritoriích, a posílí tak odolnost dodavatelských a hodnotových řetězců evropských firem a jejich lepší celoroční vyváženost. V této souvislosti uvádíme úspěšné uzavření a aplikaci dohody o volném obchodu s Vietnamem i přesto, že se jedná o zemi s rozdílným politickým systémem.

SP ČR je i v souvislosti s výsledky [vlastní zpracované analýzy](#) toho názoru, že je třeba zásadním způsobem **posílit informovanost** firem všech velikostí **o konkrétních výhodách** a přínosech společné obchodní politiky EU. EK by měla zjednodušit a zefektivnit komunikaci v oblasti tvorby obchodní politiky EU, dopadech mezinárodního obchodu na zaměstnanost a prosperitu.

SOUVISLOSTI - IRA:

Odolnost ekonomiky zatížila pandemická krize pochopitelně nejen v EU, ale i u našich transatlantických partnerů. S ohledem na globální rozvoj zelené ekonomiky přijaly proto USA v srpnu 2022 zákon o snížení inflace (Inflation Reduction Act, IRA), který nabyl účinnosti 1. ledna 2023. Zákon IRA se zaměřuje především na snížení inflace prostřednictvím snížení deficitu a prostřednictvím masivních investic do rozvoje zelené ekonomiky po dobu následujících 10 let. Vláda USA v souvislosti s ním očekává do roku 2030 pokles uhlíkových emisí o 40 % oproti stavu v roce 2005. Vedle toho snižuje zákon ceny léků pro koncové spotřebitele a zavádí podporu zemědělcům. Svým přístupem a množstvím prostředků (370 miliard USD) představuje přelomový federální zákon, který je největší investicí do boje s klimatickou změnou v historii USA a největší veřejnou investicí do sociálních, infrastrukturních a environmentálních programů od Nového údělu z roku 1933 během Velké hospodářské krize.

Z hlediska zahraničně-obchodní politiky je IRA zároveň vyústěním dlouhodobého trendu, kterým je snaha USA dosáhnout co největšího oddělení (decoupling) od Číny v oblasti strategických technologií. Čerpání slev a podpora americké domácí výroby ale nepochybně ovlivní i podniky v EU, vůči nimž je zákon rovněž diskriminující.

Komentář EK předložený v listopadu 2022 se zaměřuje na 9 problematických schémat slev na dani obsažených v IRA z hlediska dopadů na firmy EU. Jedná se o následující podpory:

Extension and Modification of Credits for Electricity from Certain Renewable Resources, Extension and Modification of Energy Tax Credit, Sustainable Aviation Fuel Tax Credit, Tax Credit for Production of Clean Hydrogen, Clean Vehicle Tax Credit, Advanced Manufacturing Production Tax Credit, Clean Electricity Production Tax Credit, Clean Electricity Investment Tax Credit, Clean Fuel Production Tax Credit.

Všechny výše uvedené slevy na dani obsahují buď požadavek na výrobu na domácí půdě, nebo na určitý podíl domácího obsahu, který se u určitých slev zvyšuje s postupujícími roky. Evropská komise proto trvá na tom, aby se EU dostalo stejného zacházení jako dalším klíčovými partnerům USA (Kanada, Mexiko), které IRA negativně nepostihuje.

Ze strany USA nelze očekávat jakékoliv úpravy zákona IRA. Veškeré výjimky pro EU budou muset být řešeny prostřednictvím výkladu jednotlivých částí zákona především v rámci vzniklé EU-US Task Force k IRA. Zde již koncem roku 2022 došlo k prvnímu pokroku – po dohodě nebudou zaváděna žádná diskriminační opatření vůči výrobcům z EU v rámci podpor pro elektrická vozidla s komerčním využitím (leasing, firemní vozidla) v USA, nicméně netrpělivě očekáváme konkrétní vývoj i v dalších oblastech.

KONKRÉTNÍ STANOVISKO SP ČR:

SP ČR podporuje dosavadní pragmatický a obezřetný postup ČR při hledání společné reakce EU na dopady amerického zákona o snížení inflace (IRA) na evropskou a českou ekonomiku, a to jak z hlediska konkurenceschopnosti evropského průmyslu a rizik pro vnitřní trh, tak z perspektivy vztahů EU-USA, posilování transatlantického partnerství a vztahů s ostatními globálními hráči. Vítráme ambice a zvýšené úsilí USA v oblasti ochrany klimatu. Zásadně však **nesouhlasíme s ustanoveními, která jsou diskriminační, odporují pravidlům WTO o národním zacházení a zacházení podle nejvyšších výhod.**

Reakce EU na IRA by podle SP ČR měla být především **pozitivní**. Z našeho pohledu by cílem nemělo být omezování mezinárodního obchodu a investic či zavádění nadměrné regulace. Reakce EU by měla být **nediskriminační** a v souladu s mezinárodními závazky. Měla by dbát na nastavení rovných podmínek a nepřipustit fragmentaci vnitřního trhu. Zároveň by EU měla zahájit debatu o tom, zda je WTO stále vhodným nástrojem na prosazování zásad globálního volného obchodu ve světle toho, že klíčové země včetně USA a Číny pravidla WTO někdy porušují a že neexistuje možnost dosáhnout v rámci WTO nápravy neférového chování kvůli nefunkčnosti odvolacího orgánu organizace.

Podporujeme nalezení **pragmatického vyjednaného řešení**, jež nepovede k další eskalaci ve vzájemných vztazích a potvrdí pozici EU jako rovnocenného obchodního partnera USA. Se svými požadavky a formulovanými návrhy jsme se skrze MPO ČR a Konfederaci evropského podnikání BusinessEurope obrátili na mimořádné jednání Evropské rady, které se konalo 9. února v Bruselu. Česká republika spolu s ostatními členskými zeměmi v této souvislosti vyzvala k obezřetnosti před rizikem dotačních závodů.

SP ČR ve shodě s BusinessEurope považuje hledání řešení, jak se vyrovnat s IRA, za **součást naléhavějšího a komplexního řešení na zlepšení konkurenceschopnosti EU**. Je nezbytné posilovat konkurenceschopnost, zmírnit administrativní zátěž, urychlit povolovací řízení a usnadnit přístup k dostupným vnitrostátním a evropským finančním prostředkům. EU musí naléhavě zlepšit investiční podmínky v Evropě, jinak jí hrozí odliv investic.

*****